

Utopies desxifrades, utopies traduïdes

per José E. Muratti Toro, Mireia Calafell, Ramon Farrés, Marta Pera i Simona Škrabec

La poesia, potser ara més que mai, afronta una qüestió ineludible: ens cal sospesar de nou els somnis no acomplerts. El segle xx ha estat un segle de grans projectes, molts dels quals s'han convertit en veritables quimeres. Ara mateix ens sentim apel·lats a demanar-nos una vegada i una altra quins camins encara són vàlids per a cadascun de nosaltres com a individus i també per a les comunitats de les quals ens sentim part.

A partir del poemari del poeta porto-riqueny José E. Muratti Toro *Utopias descifradas* (2014), us proposem una sèrie de possibles respostes, actituds, reflexions i noves preguntes sobre la dimensió utòpica de la poesia. I, encara més, com que tot el que es diu amb paraules també cal que s'entengui, ens proposem de fer visibles les bretxes que es creen a causa de les barreres de comprensió, que no només són lingüístiques.

Què compartim amb els altres? Què podem entendre sense necessitat d'intermediaris? Què es pot traslladar d'un lloc a l'altre sense pèrdues? I què hi perdem, en les interpretacions i traduccions? A més, què hi guanyem, volent entendre algú que és diferent de nosaltres?

El recital inclou la poesia de José E. Muratti Toro, Mireia Calafell i Ramon Farrés, al costat de les traduccions de dos dels esperits més inquietos i incisius en la reflexió sobre la identitat i les esperances que podem tenir, Charles Simic (1938), traduït per Marta Pera, i Tomaž Šalamun (1941-2014), amb traducció de Simona Škrabec.

Recital de poesia

[ŠALAMUN, Tomaž, *Arena*, 1973. Traducció inèdita de Simona Škrabec.]

TOMAŽ ŠALAMUN

HISTORY

Tomaž Šalamun és un monstre.
Tomaž Šalamun és la bala que travessa l'aire.
Ningú li coneix l'òrbita.

Estirat en la foscor, flota dins la foscor.
La gent el mira, jo també el miro estranyat
i tots esperem que potser serà un estel amb cua.
Potser representa el càstig diví
o la fita que marca el final del planeta.
Potser representa el centre de l'univers
capaç d'alimentar la terra amb energia
quan s'esgotin el petroli, l'acer i el menjar.
Potser és un simple joc de cèl·lules, un tumor,
i caldria arrencar-li el cap com una aranya.
Però Tomaž Šalamun sempre seria
rescatat, segurament el seu cap,
més aviat el cap que el cos.
I del cap en creixerien comes noves.
Llavors convindria premsar-lo
entre dos vidres, fotografiar-lo i posar-lo
dins de formol perquè els nens el poguessin
observar com si fos un fetus, una sirena o
una salamandra. Els porters farien trampa
amb les entrades i les revendrien dos cops.
A la gent, això els agrada i en treuen profit.
L'any que ve probablement anirà a Hawaii
o es quedarà a Ljubljana. A Hawaii farà
calor. La gent va descalça a la universitat.
Les ones arriben a l'altura de cent peus.
Tot tremola, allà el terra tremola sempre.
Els qui fan diners van de bòlit per la ciutat.
El lloc és fantàstic per a l'amor
perquè l'aire fa olor de sal i la brisa és suau.
Però a Ljubljana, la gent diu: Mireu-los!
Aquest és Tomaž Šalamun, va a la botiga,
amb la seva dona Maruša, compra llet
per beure-se-la.
And that's history.

*

[MURATTI TORO, José Enrique. *Utopías descifradas*. San Juan de Puerto Rico: 360 grados, 2014.]

JOSÉ E. MURATTI TORO

LEÑO Y MADERO

Me empecino en regresar al bosque

en busca de silencios que se parezcan
a la quietud que envuelve los enigmas,
al sosiego tenaz con que crece la espiga
entre la roca que se ufana de sostener
el viento que la arropa, el sol que la calcina,
el verdor que encuentra en sus grietas
las razones del azar al ingeniarse la vida.

Me empeño en convertir leños en maderos
para construir navíos cargados de horizontes
que dejan en su estela el murmullo de las sombras
y el sargazo de los cristales rotos de la luna.

Me obsesiono con levantar puentes,
rasurar la piel yerma de los árboles,
arrancarle, sin herirle, las espinas,
erigir alcázares de floresta y piedra
que nos cobijen de las lluvias y sus fuegos,
mapas y heredades para que los demás
mutilen la zarza, quemem los cardos,
y construyan instrumentos de labranza,
cajas de música, páginas en blanco
para escribir con la sangre coagulada
que solo a veces oxigena la memoria.

Insisto, testarudo, en tender puentes aunque en la otra orilla ardan los sueños.

*

MIREIA CALAFELL

L'ORDRE

L'escala fosca del desig no té barana

Maria-Mercè Marçal

Després de cent graons sense barana,
va trobar finalment el que buscava:
la clau i, uns metres més enllà, una porta.
Veient-la de genolls cridant al cel
-ara, ja ho tinc, tot recomença aquí!-
sé que també hauríeu plorat vosaltres.

I hauríeu fet com jo, callat com jo
davant les nits de proves amb el pany,
de boca seca i fred, *deixeu-me entrar!*
Era inquietant atendre el desconsol
de qui no ha entès que l'ordre és al revés.
Vaig haver de marxar, d'abandonar-la.

Podríeu per favor anar a buscar-la
i dir-li que estimar és primer la porta,
tenir la porta oberta, i ja després
trobar la clau que haurà d'obrir al vertígen
de cent graons pujats sense barana?

*

[FARRÉS, Ramon. *El present constant*. Palma de Mallorca: Lleonard Muntaner, 2009.]

RAMON FARRÉS

ATZAVARA

Pacient, obriré, una a una
les meves fulles robustes,
forjant-ne lentament la forma
justa i revestint-les
del color precís, sense oblidar
les pues esmolades, franques,
que han de preservar
el meu treball interior,
la delicada maceració
del licor espès
que m'ha de donar força
per a la descomunal empresa
que m'he fixat:
alçar la flor més alta,
com una llança verda i groga
desafiant el mateix sol,
i mantenir-la erecta,
vibrant al vent vespral,
més de tres llunes i de quatre.
Quan finalment es vincli,
retuda pel seu propi pes,
resseca de la llum i la serena,

jo hauré exhaurit també
totes les meves forces
i moriré amb ella.
Però la flor, en caure,
escamparà tota una estesa
de rebrots, que pacients
obriran una a una
les seves fulles robustes.

*

SIMIC, Charles. *Mestre de disfresses*. [*Master of Disguises*], Barcelona: Cafè Central, 2014.

CHARLES SIMIC

PENES ÍNTIMES

No tinc més dret a queixar-me
que el veterà mutilat que toca el banjo,
que la vella que obre el moneder
per donar-li algun cèntim,

no fos que tots dos s'ofenguessin i em peguessin
al cap amb una crossa.
La meva angoixa ha de continuar muda,
amagada darrere el pas ferm i un somriure.

Un dia, de genolls, vaig renegar de Déu
per tot el dolor i la injustícia que consent.
Des de llavors, encara em sento més sol.
Com un viudo etern inconsolable

passo pel costat dels indigents arraulits en portals
un matí d'hivern i no goso
lamentar-me de la meva nit d'insomni
ni dels peus freds que em fan caminar de pressa.

(traducció de Marta Pera)

Llibreria Calders, Passatge de Pere Calders 9, Barcelona. Dilluns, 20 d'abril de 2015 a les 19.30 h